Nieuwsbrief #25 september 2025

‘Ik trok een streep; tot hier,
Nooit ga ik verder dan hier.
Toen ik verder ging trok ik
een nieuwe streep,
en nog een streep.
De zon scheen en overal zag ik mensen,
haastig en ernstig,
en iedereen trok een streep,
iedereen ging verder.’

(Gedicht van Toon Tellegen)

Moord en doodslag…

Het is geregeld raak tijdens de Geboorte van Nederland. Moord en doodslag…

…in Woerden

…eigenlijk in Den Haag, werd op 15 september 1525 Jan de Bakker, priester uit Woerden, geëxecuteerd. Hij belandde op de brandstapel vanwege ketterij, althans dat vond de Inquisitie. Hij was in zekere zin de eerste martelaar van de Noordelijke Nederlanden, gezien vanuit protestants perspectief, iemand die niet mocht denken, zeggen en belijden waarvan hij overtuigd was.

Zeker in Woerden zijn ze hem niet vergeten. Vijfhonderd jaar later zijn er speciale rondleidingen door het Gilde Woerden, worden er lezingen

georganiseerd en zijn er instapwandelingen. Van 10 tot 18 oktober zet het eigentijds historisch muziektheater ‘De Martelaar Jan de Bakker’ centraal in een voorstelling die op twee locaties speelt, verbonden via een theatrale wandeling. In de Woerdense Petruskerk (zie foto) en in de Grote of St. Jacobskerk te Den Haag zijn gebrandschilderde ramen over hem te vinden.

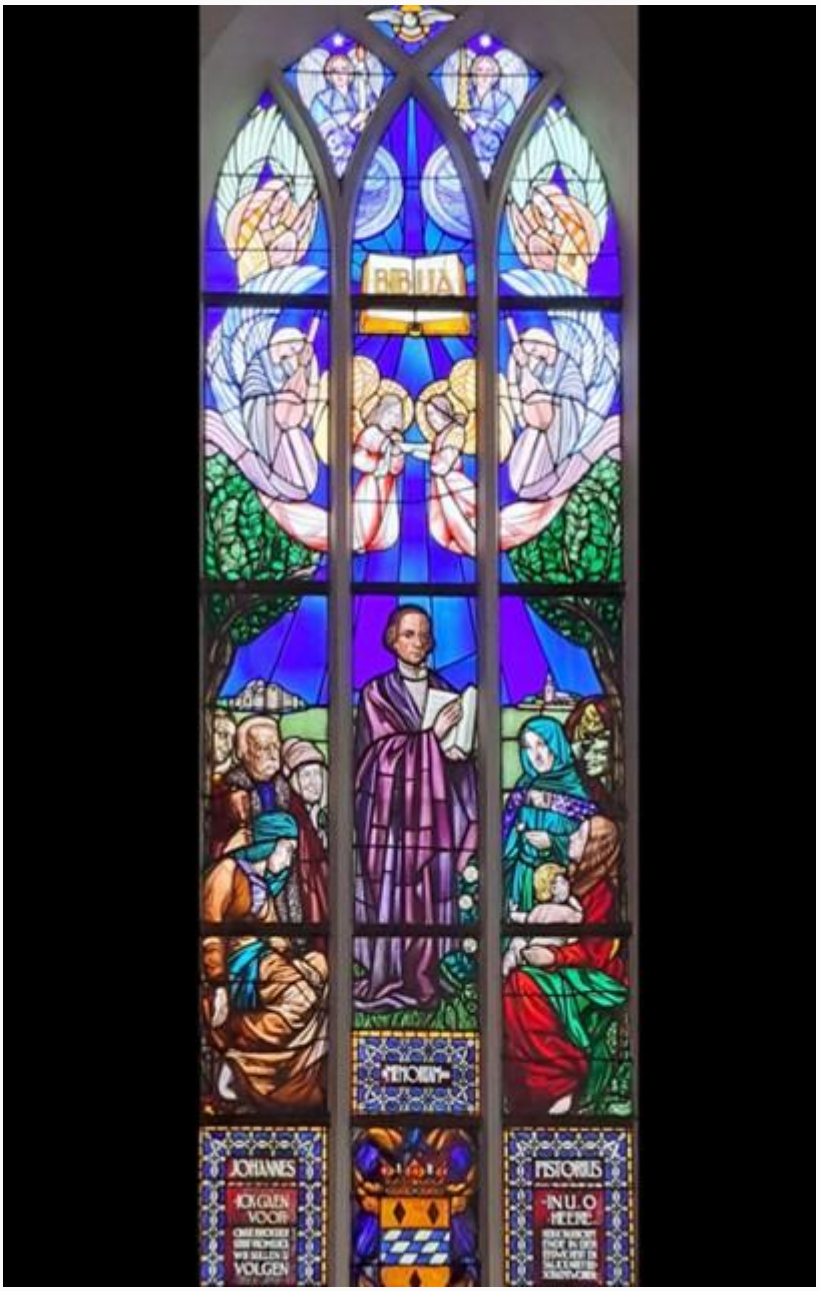

...in Oudewater

Op 7 augustus 1575 werd Oudewater geplunderd door Spaanse soldaten. Ze vermoordden bijna de helft van de inwoners en een groot deel van de stad

brandde af. 450 jaar later, op 10 augustus, werd dit herdacht met een grootse en druk bezochte bijeenkomst in de Grote of Sint Michaëlskerk. Na de toespraak door burgemeester Danny de Vries, die opriep tot actief burgerschap vanuit de kernwaarden, werd een monument onthuld, met een tekst van Nelleke den Boer-Strien.

...in Brielle

...woonde ook een vroege martelaar: Angelus Merula. Deze Brielse zoon, pastoor te Heenvliet, werd in 1557 door de Inquisitie veroordeeld tot de brandstapel vanwege zijn gedachtengoed, dat inging tegen de officiële Rooms-Katholieke leer. Zo wees hij de toenmalige aflatenpraktijk af en was hij tegen heiligenverering en bedevaarten. Zijn woonhuis bestaat nog steeds en ligt tegenover de Sint-Catharijnekerk in Brielle; daar is een gebrandschilderd raam aan hem gewijd.

Vanaf 1572 draaiden de rollen langzamerhand om. Op 9 juli 1572 hingen Watergeuzen onder leiding van Lumey 19 geestelijken op in Brielle. De meeste van hen waren afkomstig uit Gorinchem, bekend als de ‘Martelaren van Gorcum’. In 1675 zijn ze zalig verklaard, in 1867 heilig en sindsdien vermeld in het martyrologium. De plek waar zij in Brielle werden vermoord en waar (een deel van) hun gebeente ligt, groeide uit tot een bedevaartsplaats. Jaarlijks worden zij tijdens de Nationale Bedevaart herdacht, dit keer op 12 juli met zo’n 800 bedevaartgangers.

Foto: Bisdom Rotterdam

...in Haarlem

Foto's: bisdom Haarlem-Amsterdam

Op 25 mei 2025 was in de kathedrale basiliek Sint Bavo in Haarlem de Vespers, gecelebreerd door kardinaal Pietro Parolin, staatssecretaris van Z.H. paus Leo XIV, met de burgemeester van Haarlem als gast.

Voorafgaand aan de viering werden relieken van de Martelaren van Gorcum in een

processie vanaf de kerk in Overveen overgebracht naar de kathedraal en later in een speciaal aan hen gewijde kapel geplaatst.

Na afloop bood een groep moslims de kardinaal een kunstwerk aan met de tekst uit de Koran over Jezus en Maria.

...in Alkmaar

De Martelaren van Gorcum waren overigens niet de enige geestelijken die in 1572 werden gedood.

Dat gebeurde ook met zes geestelijken uit Alkmaar in juni 1572 (gedenkplaat Laurentiuskerk en schilderij Stedelijk Museum Alkmaar). Zij zijn overigens in Enkhuizen opgehangen.

...in Roermond

In de Caroluskerk in Roermond worden de relieken bewaard van dertien geestelijken. Zij zijn in juli 1572 door troepen van Willem van Oranje omgebracht.

…in Haaren (Oisterwijk)

Daar werd pastoor Petrus Janssen van Calmphout in de nacht van 15 op 16 april in zijn pastorie door Geuzen vermoord.

…in Breda

In het Stedelijk Museum van Breda is op 1 juli, ter gelegenheid van 400 jaar Overgave van Breda, het boek '*Krijgstoneel van Europa'* gepresenteerd, geschreven door Paul Hulsenboom (uitgeverij W-Books). Het gaat over het Beleg van Breda 1624-1625, vanuit het perspectief van tijdgenoten.
In hetzelfde museum is van 11 oktober 2025 tot en met 6 april 2026 de tentoonstelling 'Willem – De prijs van vrijheid' te zien. De tentoonstelling, in samenwerking met Museum Prinsenhof in Delft, vertelt de verhalen van Willem van Oranje in zowel Breda als Delft.

…in veel andere plaatsen, van Antwerpen tot Zutphen

Sebastiaen Vrancx (1573-1647): Plundering van een stad. Göteborgs konstmuseum

Overal in de Nederlanden zijn dorpen en steden ingenomen, is daar en op het platteland geplunderd en gemoord.

...in het boek

'De Kronieken van de dood. Opstand en executies in de Lage Landen' door Isabel Casteels (uitgeverij Lannoo). Zij promoveerde dit jaar aan de universiteit van Leiden en de KU Leuven op haar onderzoek naar de toeschouwers van executies tijdens de Nederlandse opstand.

Tegelijk is gewerkt aan het beëindigen van oorlog en strijd, is gewerkt aan bestanden, Unies, Pacificaties, waarvan in het bijzonder die van Gent in 1576 volgend jaar aandacht krijgt. Werken aan samenleving brede vrijheid en verdraagzaamheid.

Pacificatielezing 2025

De jaarlijkse Pacificatielezing, georganiseerd door vereniging 'De Pacificatielezingen' vzw, vindt om en om plaats in Breda en Gent. Dit jaar is het de beurt aan Gent. De Duitse filosoof, historicus en schrijver Philipp Blom is op zaterdag 8 november om 15.00 uur de 41e spreker in de zaal waar in 1576 de Pacificatie van Gent werd gesloten. Zie pacificatielezingen.org.

NMTO documentatiecentrum

Het dit voorjaar geopende Nationaal Museum Tachtigjarige Oorlog (NMTO) in Groenlo ontving twee bijzondere schenkingen: de boekencollectie van dr. Anton van der Lem en eerder al een boekencollectie van prof. dr. Hugo C.C. de Schepper. Hiermee is een zeer stevige basis gelegd voor het documentatiecentrum, dat wordt gevestigd in het tegenover het museum liggende Stadhuis van Groenlo, waar ook de nieuwe entree van het museum en extra tentoonstellingsruimte komen.

Foto:Daphne Maas, directeur NMTO, en dr. Anton van der Lem

Heeft u een mooi initiatief, een boeiende lezing, informatie over activiteiten of kennis die u met ons wilt delen?

Neem dan contact op met ons via contact@geboortevannederland.nl

Website

Op de website geboortevannederland.nl staan onder andere tentoonstellingen, theaterstukken, wandel- en fietsroutes. De Koninklijke Bibliotheek zal de website archiveren zodat deze gegevens ook in de toekomst bewaard blijven.

Informatie over de nieuwsbrief

Voor informatie en / of vragen kunt u contact opnemen
via contact@geboortevannederland.nl

Copyright © 2025 Samenwerkingsverband 1572 gemeenten, alle rechten voorbehouden.
U ontvangt deze e-mail omdat u zich hebt aangemeld via onze website.

Samenwerkingsverband 1572-gemeenten
p/a gemeente Voorne aan Zee
postbus 13
3220 AA Hellevoetsluis

E-mail
contact@geboortevannederland.nl
uw gegevens aanpassen afmelden nieuwsbrief